

מאת מרן הגאון רבי שמואל בירנבוים שליט"א

12.24.567

אור לכ"ח אייר תשס"ו

אבוא בזה בדברי פתיחה, ובקוצר אמרים לבאר מטרת חיבור זה, היוצא לאור עולם, לשמו ולזכרו של רב האי גאון וצדיק, גאון ישראל, רבי משה שמואל שפירא זכרנו לברכה.

הנה כתיב בריש בחוקותי, ואם בחוקותי תלכו. ופירש רש"י: אם בחוקותי תלכו – יכול זה קיום המצוות, כשהוא אומר ואת מצוותי תשמרו הרי קיום המצוות אמור, הא מה אני מקיים אם בחוקותי תלכו שתהיו עמלים בתורה, עב"ל. והדברים תמוהים, דלכאורה לא מצינו לא רמז ולא רמיזא בקרא של "אם בחוקותי תלכו" לענין עמלה של תורה, ואיזה שייכות יש לעמלה של תורה להליכה בחוקות ה', עד שלא מצאה התורה דרך להגדיר עמלה של תורה אלא באם בחוקותי תלכו, אתמהא!

עוד זאת יש לנו להבין לשון דתלכו, הי' צריך לומר אם את חוקותי תעשו וכיו"ב, ומה ענין הליכה לכאן, ולמה רק לגבי עמלה של תורה נקט קרא לישנא דהליכה בחוקותיו. – ומלבד זאת יש להבין מדוע לגבי עמלה של תורה נקט הפסוק לשון דאם "בחוקותי" תלכו, ולא אם במשפטי תלכו או אם במצוותי תלכו וכיו"ב, ומשמע בזה דלענין עמלה של תורה שייך יותר הענין של ההליכה בחוקותיו דווקא, והדברים טעונים ביאור.

ואשר יראה בזה דיסוד גדול שנינו כאן, דהנה בניגוד לדעת בעלי בתים החושבים כי חוקות התורה לחוד ומהלך החיים לחוד. אע"פ שגם הם בוודאי מודים בזה שקיום המצוות ולימוד התורה דבר טוב מאד הוא, והם באמת לומדים תורה ומקיימים מצוות, אך עדיין אין המצוות אצלם מעצם מהלך החיים הטבעי. – אולם באמת שלא זו כוונת התורה הק', אלא עיקר התכלית הוא שתהי' התורה וההליכה בחוקות ה' בבחינת אם בחוקותי "תלכו", והיינו שזה צריך להיות עיקר הילוכו של האדם. כל מהלך החיים הטבעי שלו הוא ההליכה בחוקות ה'. ומדרגה זו אינה

קיימת אלא במי שעמלים בתורה. רק בעמלה של תורה אפשר להגיע למדרגה גבוהה כזאת של "אם בחוקותי תלכו", כאשר כל מהלך החיים הטבעי של העמל בתורה הוא הליכה בחוקותיו.

ובזה נשכיל ונבין הא דנקט הפסוק גבי הליכה בחוקותיו של העמל בתורה, לשון של חוק, ותמהנו בזה, אמאי לא כתיב קרא אם במשפטי תלכו. או אם במצוותי וכיו"ב, ומשמע דלענין עמלה של תורה שייך בזה דווקא ענין של "חוקותי". אולם לפי המבואר, נוכל לבאר בפשיטות. שהרי חלוק משפטי התורה מחוקותיו, דמשפטי התורה הם המצוות המושכלות, שהם מצוות המתיישבות על השכל הטבעי של האדם. אולם חוקות התורה הם המצוות המקובלות אשר אין יד שכלינו מגעת, וכדוגמת מצות פרה אדומה שפירש רש"י ריש חוקת, וז"ל: זאת חוקת התורה – לפי שהשמן ואומות העולם מונין את ישראל לומר מה המצוה הזאת ומה טעם יש בה לפיכך כתב בה חוקה, גזירה היא מלפני – ואין לך רשות להרהר אחריה, עכ"ל. הנה לנו כי כל ענין חוקות התורה עיקר ענינם הוא ללמדנו על כל המצוות כולם [גם המצוות המושכלות], שצריך לעשות אותם אך ורק משום שגזירה היא מלפני. כי כך גזרה חכמתו ית' בתורתו הקדושה, מבלי לערב שום הבנות מחוץ לתורה.

מעתה יובן באר היטב, דמשום כך לגבי עמלה של תורה נקט קרא דווקא לישנא דבחוקותי, כיון שזהו עיקר הענין של חוקות התורה ללמדנו שלא לערב כלל דעות ומחשבות אישיות בעשיית המצוות, רק לשעבד ולבטל את כל מהותנו ומהלך חיינו אך ורק לתורה הקדושה, כאשר כל מהלך החיים הוא אך ורק חוקות התורה, מבלי סברות ומחשבות שאינם יונקות מתוך ד' אמות של הלכה בלבד. ומדרגה זו של הליכה בחוקותיו, כאשר כל הילוכנו ומהלך החיים הטבעי הוא רק בחוקות התורה, אי אפשר להגיע לזה רק על ידי שתהיו עמלים בתורה.

זהו מטרת קונטרס זה, להציב לפנינו כמו חי דמות דיוקנו הטהורה של גאוננו שר התורה רבי משה שמואל שפירא זכר צדיק לברכה. אשר הנני זוכרו עוד מעת למדי בישיבת מורנו הגאון ר' אלחנן ווסרמן זצ"ל, וכן

מישיבת מיר בפולין, אשר מאז כבר הי' ידוע בגדלותו ובעמל תורתו. – אך זאת עלינו לדעת כי עיקר גדלותו היתה לא מחמת למדנותו, על אף היותו באמת הלמדן הגדול בדור האחרון. לא ביראתו – על אף היותו מופלא בצדקותו וביראתו המהורה. לא במידותיו – על אף אצילות נפשו ומאור פניו כאשר לא הי' מי שלא חש אצלו כהידיד הטוב ביותר. לא בתפילתו – על אף גדלותו בעבודת התפלה.

¹²³⁴⁵⁶⁷

¹²³⁴⁵⁶⁷

ובכן, מהי אכן עיקר גדלותו הפלאית של הנפטר הגדול? הוי אומר: אם בחוקותי תלכו, אצלו חזינו איך שכל המדרגות הגבוהות שהעפיל להם, ושלל המעלות הנפלאות והנדירות שנתעלה בהם על ידי עמלו בתורה, היו מעצם מהלך החיים הטבעי, זה הי' עיקר הילוכו של הגאון ר' משה שמואל, ללכת בחוקות ה' ותורתו. התורה ומצוותי' לא היו אצלו כמשהו נוסף למהלך החיים, רק זהו כל הילוכו ומחשבתו, כל ישותו היתה אך ורק התורה וחוקותי'. – למעלה נפלאה זו, אשר חוקות ה' הופכות לעצם מהלך החיים הטבעי של האדם, מגיעים אך ורק על ידי עמל התורה מופלא שכזה.

¹²³⁴⁵⁶⁷

דבר זה חזינו אצל הנפטר הגדול זצ"ל, אשר מצד אחד הי' גאון דורנו, ומופלא בכל מדה נכונה, וביראתו המהורה, ומאידך גיסא הי' פשטן וצנוע בכל הליכותיו, לא החזיק כלל טובה לנפשו. כל בן ישיבה וכל יהודי ידע שאצל ר' משה שמואל יש תמיד דלת פתוח לכל מאן דבעי, אם לדבר בלימוד, ואם לקבל עצה ותושי', או למצוא מזור וחיוזק לנפשו על ידי מאור פניו שהאציל על כל סובביו. וזהו פלא, שהרי מטבע העולם, כשאדם מתגדל למדרגות נשגבות כאלו, הריהו מתנהג במנהגי כבוד וכיו"ב. משא"כ אצלו למרות גדלות וגאונות כזו, לא הבין כלל שיש בו איזה דבר מיוחד ויוצא דופן. וכל כך למה? אלא, משום שמרוב עמלותו בתורה היו אורחות התורה וקניני' טבועים בעצם טבעיותו ואישיותו. כל מהלך החיים הטבעי היתה אך ורק תורה. ומשום כך לא ראה בעמלו בתורה ובקיום מצוותי' שום דבר מיוחד. – בדמותו המהורה חזינו את דמות דיוקנו של העמל האמיתי בתורה, שיסודו להפוך את התורה לעצם מהלך החיים.

גדלותו של ר' משה שמואל זצ"ל היתה במושגים של גדולי ישראל מדורות שעברו, הי' דומה מאד באישיותו למורנו הגאון ר' אלחנן ווסרמן זצ"ל, כאשר גם אצל מורנו ראינו דבר מופלא זה, כאשר בבר בבר עם גדלותו בתורה וביראת ה' טהורה, הי' פשטן וצנוע נורא, ולא החזיק שום טובה לנפשו. – ומשום שגם אצל ר' אלחנן זכרנו לברכה ראינו את ה"אם בחוקותי תלכו", כיצד הליכותיו בדרכי התורה היו אצלו טבועות בטבעו הפשוט, עד שלא הכיר כלל במעלתו המיוחדת. – ויפה אמר בזה הגאון רבי מיכל יהודה לפקוביץ' שליט"א, שגדלותו של הנפטר הוא במושגים שכבר לא קיימים בדורנו דור יתום זה.

וזהו תפקיד קונטרס חשוב זה המציב לדורנו כמו חי דמות אמיתית של העמל בתורה, כאשר להעמל בתורה אין לו בעולמו אלא התורה וחוקותי, עד שההליכה בחוקות ה' נהפכת להיות עצם מעצמיו ממש. – אין שום מהלך החיים זולת תורה. – וזאת מטרת חיבור זה ללמד דעת כי עיקר כוונת התורה הוא להיות התורה טבועה בעצם אישיותנו, עד שכל הילוכנו, והשקפתנו אינו אלא חוקות התורה.

ומשנסתלק לגנוי מרומים, אין לנו אלא להשתוקק שנזכה להתקרב אפס קצתו לעוצם מדרגתו הנוראה בתורה וביראה טהורה של גאון ישראל מופלא זה, להתנתק כליל מהלכי הרוח של ההמון, ולהיות כל עולמנו והלוכנו אך ורק תורה. – ובזה נמשיך על עצמנו את אור תורתו, עדי נזכה לנחמתו ולישועתו יתברך בגאולה שלימה, אבי"ר.

למען כבוד התורה וגדולי
שמואל בירנבוים